

REGIONALE VERSCHUIVINGEN MELKQUOTUM*Karel van Bommel*

Terwijl het totale melkquotum voor Nederland over de afgelopen jaren constant is (circa 11 miljard kg), vinden binnen Nederland grote quotumverschuivingen tussen bedrijven en provincies plaats. Deze verschuivingen worden vooral veroorzaakt door twee factoren. Ten eerste, bedrijven stoppen en verkopen het quotum aan andere bedrijven, waarbij de quotummarkt een nationale markt is. Ten tweede, bedrijven met quotum verplaatsen zich naar elders in Nederland.

Aantal quotumhouders afnemend, aantal grotere bedrijven toenemend

In de afgelopen jaren is het aantal melkquotumhouders afgenomen. Van de 35.000 quotumhouders in 2000 zijn er in 2002 nog 32 duizend over. Volgens het Productschap Zuivel zijn er daarvan ongeveer 5.000 die het volledige quotum verhuuren. Het gaat daarbij vooral om kleinere bedrijven. Die gegevens komen redelijk overeen met de CBS-Landbouwtelling van 2002: er zijn 26.500 bedrijven met melkkoeien.

Het aantal bedrijven met minder dan 300.000 kg is met ruim 3.500 afgenomen (zie tabel 1). De afname is vooral in Gelderland en Overijssel (regio oost) groot, met ieder ongeveer 800 bedrijven. Daarnaast neemt het aantal bedrijven in deze klasse ook in Noord-Brabant (regio zuid) sterk af (circa 500 bedrijven). Ook in de klasse tussen de 300.000 en de 500.000 kg loopt het aantal bedrijven terug. In Noord-Brabant heeft dit tot gevolg dat het totale quotum met 61 miljoen kg melk is afgenomen (3,5%). Noord-Brabant toont hiermee de grootste daling in melkquotum. Over heel Nederland is de afname in bedrijven in de klasse tussen de 300.000 en 500.000 kg echter nagenoeg gelijk aan de toename in bedrijven van de klassen boven de 500.000 kg.

Tabel 1 Regionale verschuivingen melkquotum, 2000-2002 (quotum * miljoen kg)

Grootte- klasse	<299		300-499		500-749		≥750		Totaal		Absoluut 2002 Totaal	
	aantal bedrijven	quotum	aantal bedrijven	quotum	aantal bedrijven	quotum	aantal bedrijven	quotum	aantal bedrijven	quotum	aantal bedrijven	quotum
noord	-680	-101	-329	-118	140	90	189	205	-680	76	7589	3.211
oost	-1559	-203	-246	-78	278	168	115	111	-1412	-1	12497	3.773
west	-639	-93	-140	-54	175	105	33	37	-571	-5	6041	1.938
zuid	-660	-93	-329	-123	144	92	54	53	-791	-70	5821	2.144
TOTAAL	-3.539	-4890	-1.045	-373	738	455	391	407	-3.455	0	31.951	11.066

Regio noord: Groningen, Friesland en Drenthe; regio west: Utrecht, Noord- en Zuid-Holland; regio oost: Overijssel, Gelderland en Flevoland; Regio zuid: Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.
Bron: Productschap Zuivel.

Meer quotum in Friesland en Groningen

Het quotum is vooral in Noord-Brabant, Gelderland en Limburg afgenomen. Aangezien het quotum voor Nederland gelijk blijft, zijn er andere provincies, waar het quotum toeneemt. Dit quotum is vooral naar Friesland (+ 43 miljoen kg) en Groningen (+ 22 miljoen kg) verschoven. In deze twee provincies heeft in 2002 ongeveer 40% van de bedrijven meer dan 500.000 kg quotum. Groningen is duidelijk in opmars met een stijging van 3,5% in de periode 2000-2002. Het is een provincie waar bedrijven naar toe trekken wanneer het oorspronkelijke bedrijf vanwege stadsuitbreiding of realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur moet verplaatsen. Ruim een kwart van de verplaatste bedrijven ging naar deze provincie. De reden hierachter is dat de grond in de Noordelijke provincies goedkoper is. Hele akkerbouwbedrijven kunnen worden opgekocht, waarop een verplaatst melkbedrijf een nieuwe start kan maken. De bedrijven die naar Groningen zijn getrokken, zijn met 650.000 kg melkquotum aanzienlijk groter dan gemiddeld. Daar is dan ook bijna één-

derde van het verplaatste quotum naar toe getrokken. De groei van het Groningse quotum wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de bedrijven die erna toe verplaatsen (zie tabel 2). Wanneer bedrijven niet naar Groningen verplaatsen, gaan ze meestal naar een aangrenzende provincie, zo is bijna de helft van de Noord-Brabantse bedrijven naar Zeeland verplaatst. In Friesland is de toename in quotum vooral gerealiseerd door bijkopen en niet door complete bedrijfsverplaatsingen.

Tabel 2 Bedrijfsverplaatsingen tussen provincies (2000-2002)

Provincie	Gevestigd		Vertrokken	
	aantal	quotum (x 1.000 kg)	aantal	quotum (x 1.000 kg)
Groningen	24	16.100	*	*
Friesland	7	3.100	6	3.100
Drenthe	11	5.600	*	*
Overijssel	8	3.600	12	7.000
Flevoland	8	4.500	0	0
Gelderland	5	2.000	15	5.700
Utrecht	7	4.000	22	10.300
Noord-Holland	9	4.600	*	*
Zuid-Holland	*	*	14	9.100
Zeeland	7	3.600	0	0
Noord-Brabant	*	*	14	6.800
Limburg	0	0	*	*
TOTAAL	91	49.600	91	45.600

* = te weinig waarnemingen.
Bron: CBS-landbouwtelling.

Ook Drenthe en Noord-Holland in trek

Naast Groningen en Drenthe zijn ook Noord-Holland en Flevoland geliefde provincies om naar toe te trekken (zie tabel 11). Gemiddeld hebben de bedrijven die zich in deze provincies vestigen ongeveer een half miljoen kilogram aan melkquotum. De bedrijven die naar Drenthe en Flevoland verplaatsten, breidden het quotum het sterkste uit. Zij kochten gemiddeld ongeveer 100.000 kg quotum bij. De meeste bedrijven die moeten verplaatsen, komen uit provincies met een grote ruimtedruk, zoals Zuid-Holland en Utrecht. Uit deze twee provincies is dan ook het meeste quotum verplaatst. Let wel dat eerder genoemd is dat het quotum in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg het sterkst is afgenomen. Deze afname is vooral het gevolg van het verkoop van het quotum. Dit effect is kennelijk groter dan de quotumverplaatsing uit de provincies Zuid-Holland en Utrecht. Er blijft een verschuiving plaatsvinden van quotum naar het noorden van Nederland, waarbij het quotum in Friesland en Overijssel vooral toeneemt doordat de bedrijven bijkopen en in Groningen vooral doordat verplaatsters zich daar vestigen. In Drenthe wordt de toename door beide effecten in even sterke mate veroorzaakt.